

Z INSTYTUTÓW I ZAKŁADÓW NAUKOWYCH

Prace nad wytworzeniem nizinnej owcy długowłnistej Z Zakładu Naukowo-badawczego Siejnik (CIR)

Sekcja zootechniczna Zakładu Naukowo-badawczego CIR Siejnik prowadzi szeroki zakres badań, których głównym celem jest wypracowanie naukowych podstaw pracy hodowlanej w warunkach mazurskich. W ramach tej sekcji istnieje dział owczarstwa, który opracowuje tematy związane z wychowaniem młodzieży, użytkowaniem owiec, utrzymaniem pastwiskowym, niedoborem pewnych składników pokarmowych w glebie, wpływającym na zmniejszenie wydajności wełny i inne, a wszystko to w ścisłym oparciu o potrzeby specyficznego rejonu mazurskiego. Rejon ten, dotychczas nie wyzyskany w pełni jeśli chodzi o hodowlę owiec, a mający ku temu, jak i w innych działach hodowli, doskonałe warunki, wymaga rasy owiec o wysokiej wydajności wełny, zdolnej do pełnego wykorzystania bogatych pastwisk mazurskich, przy jednoczesnym przystosowaniu do wyjątkowo ciężkich warunków klimatycznych.

Dlatego też dział owczarstwa ZNB Siejnik prowadzi pracę — najważniejszą wśród swych badań — nad wytworzeniem polskiej owcy nizinnej długowłnistej, przystosowanej do warunków ziem północno-wschodnich. Według wskazań metodyki opracowanej przez Instytut Zootechniki owca ta „...powinna być owcą o dużych ramach tułowia, które potrzebne są, by osiągnąć, przy możliwie jak najgęstszym i długim włosie, jak największą masę wełny. Powinna to być owca duża, o umięśnieniu pełnym, jednak nie o typie tłuszczowo-mięsnym, a więc dojrzewająca późno, tj. w okresie 2,5 — 3 lat. Runo zwarte, jednak nie zupełnie zamknięte. Włos falisty, względnie o karbikach przypominających fale. Runo pozbawione kępu i włosów rdzeniowych, jak również

włosa puchowego poniżej 23 mikronów. Należy dążyć do możliwie jak najmniejszej ilości tłuszczopotu, jednak w granicach wystarczającego natłuszczenia włókien. Wysokość w kłębie powinna u maciorek wynosić około 80 cm, przy proporcjach ciała znamionujących głębokość...”

Założenia wzorcowe dla klasy I — elita rekord są następujące.

T r y k i. Budowa bez błędu, konstytucja silna. Płodność sprawdzona przez badanie spermy. Minimum 20% córek zapisanych do klasy I, reszta do klasy II. W ciągu swego życia musi dać 4 synów do klasy I, a po 4 latach użytkowania już 2 synów do tej klasy. Charakter okrywy: luźno zwarta, opadająca niezupełnie prostopadle na bokach tułowia, lecz lekko opadająca w dół. Sortyment C, co odpowiada 30 — 37 mikronów. Włos jednolity. Charakterystyczne cechy włosa: falowanie, niekarbikowatość. Połysk wyraźny, lecz nie szklisty. Wyrównanie okrywy pożądane na całym tułowiu, jednak dopuszczalne odchylenia na pośladkach i od stawu kolanowego w dół. Wysadność wełny w odroście 12 mies. — 16 cm. Masa wełny w tym okresie 8 kg. Rendement 50%. Tłuszczopot koloru jasnowoskowego. Waga żywa w 15 tyg. 28 kg, w 26 tyg. 40 kg, roczna 58 kg, półtoraroczna 80 kg. Spadek ciężaru ciała po sezonie kopulacyjnym maksimum 10%.

M a c i o r k i. Cechy ogólne, jak konstytucja, budowa, zdrowotność te same jak u tryków. Płodność 110%, wykot bez trudności porodowych, całość potomstwa żywotna i zdrowa. 2 szt. z potomstwa zapisane do klasy I, a reszta nie niżej jak w klasie III. Charakter okrywy oraz sortyment i wyrównanie jak u tryków. Wysadność w

odroście 12 miesięcy 14 cm. Masa wełny w tym samym czasie 6 kg. Waga żywa w 15 tyg. 22 kg.

Pracę nad wytworzeniem nizinnej owcy długowłnistej rozpoczął ZNB Siejnik w r. 1950. Jako materiał wyjściowy posłużyło stado macior pochodzące z owczarni w Seroczynie na Podlasiu — krajowych Kentów, i z ZD Niewiadów koło Łodzi — owiec w typie owcy łowickiej. Dobierano maciory zdrowe o silnej konstytucji i dobrej budowie oraz o pożądanym typie wełny. Do krzyżowania użyto, zgodnie z metodyką IZ, 2 tryki rasy Kent importowane z Anglii, urodzone w 1949 r. nr 1 Hamlet i nr 2 Otello, odznaczające się, zwłaszcza Otello, prawidłową budową, dużą wagą (100 — 110 kg), dobrą wełną i dużą jej wydajnością (do 8 kg).

Zgodnie z założeniami tryczki otrzymane z krzyżówki owiec miejscowych z Kentami nie są używane do dalszej hodowli w Zakładzie, natomiast maciorki o pożądanym typie są kryte ponownie Kentami i uzyskane potomstwo, odznaczające się wymaganymi zaletami, kojarzone będzie między sobą. Jak podają wskazania metodyczne „...krzyżówki nie należy dokonywać systemem wypierającym, a doprowadzać tylko tyle „krwi“ rasy uszlachetniającej, ile wymaga tego podany wzorzec. Przy krzyżówkach należy się kierować istotnymi właściwościami danych sztuk, a nie procentem krwi, tj. szablonem, jakim operowała genetyka formalna w odniesieniu do tzw. homozygotyczności...”

Praca nad wytworzeniem nowej rasy, prowadzona w ZNB Siejnik dopiero od 3 lat, znajduje się oczywiście w okresie wstępnym. Potomstwo od maciorek pochodzących z krzyżówki: owca miejscowa x Kent, otrzymano po raz pierwszy w r. b. i najlepsze tryczki wybrane z tej stawki użytkowane będą jako rozplodniki w roku przyszłym.

W omawianej pracy hodowlanej w ZNB Siejnik stosuje się dokładną selekcję przy dokonywanej corocznie w okresie jesiennym bonitacji. Zakład korzystał przy tym dwukrotnie z życzliwej pomocy i wiedzy facho-

wej dr J. Szymskiego, inspektora hodowli owiec w woj. białostockim.

Za podstawę wyceny do prowadzenia selekcji służą obserwacje z cotygodniowego ważenia jagniąt i comiesięcznego sztuk dorosłych, mierzenia odrostu wełny raz na miesiąc, prowadzenia ścisłych zapisków hodowlanych, żywieniowych i kart rodowodowych, pobierania próbek wełny z osobników wzorcowych przy każdorazowej strzyży dokonywanej co 6 mies. Badaniem próbek zajmuje się stacja wełnoznawcza IZ.

Duże znaczenie przy wytworzeniu nowej rasy mają warunki środowiskowe, toteż zwraca się baczną uwagę na prawidłowe żywienie, zabiegi pielęgnacyjne, właściwy wychów młodzieży. Rozległe pastwiska zapewniają owcom najbardziej dla nich odpowiednie warunki środowiskowe (przede wszystkim żywieniowe) od wczesnej wiosny do późnej jesieni. Budująca się w rb. owczarnia zapewni należyte warunki utrzymania w zimie i umożliwi stosowanie szeregu koniecznych zabiegów hodowlanych.

Choć trudno jest wysnuwać daleko idące wnioski we wstępnym okresie długofalowej pracy hodowlanej, to jednak już dziś można powiedzieć, że obrana droga postępowania jest słuszna i celowa. Dotyczy to zarówno wyboru rasy uszlachetniającej, gdyż Kenty są doskonale przystosowane do miejscowych warunków, jak i metod pracy. Otrzymywane potomstwo jest zbliżone w swym typie do postawionego za cel wzoru i, co ważne, b. wyrównane, choć odróżnia się w nim linię Otella (lepszą) i Hamleta (nieco gorszą). Budowa młodzieży jest prawidłowa, choć należy osiągnąć dalsze powiększenie figury, gdyż uzyskana dotychczas przeciętna waga żywa półtorarocznych maciorek — 46 kg, przy wymaganych w klasie elitarekord 60 kg jest oczywiście za mała. Przy powiększeniu figury, a zatem polą odrostu, osiągnie się znacznie wyższą wydajność strzyżną (wyniki dotychczasowej pracy obrazuje załączona tabelka).

W r. 1952 uzyskano od maciorek pochodzących z krzyżówki urodzonych w 1951 r. wydajność roczną 4,7 kg wełny, przy odroście 18,4 cm, podczas gdy wydajność ma-

cior miejscowych wyniosła 4,17 kg, przy odroście 14,04 cm. Z powyższego widać, że dalsza praca powinna iść w kierunku powiększenia masy wełny, natomiast wysadność jest zadowalająca.

Przeciętna wydajność z całej owczarni wyniosła 4,7 kg wełny, przy odroście 16,4 cm. Za uzyskane wyniki brygadzistka owczarni ob. Aniela Szukis otrzymała odznakę Przewodnika Pracy.

Tabela 1

Wyniki osiągnięte w r. 1952 (dane dotyczą maciorek)

Rasa	Wydajność roczna wełny		Waga żywa szt. dorosłych	Uwagi
	masa kg	odrost cm		
Kenty importowane	5,23	16,94	69,0	
Owce miejscowe	4,17	14,04	63,4	
Maciorki poch. z krzyżówki ur. w 1951 r.	4,70	18,40	41,0	w wieku 1 roku.

Zaznaczyć należy, że Zakład pośrednio prowadzi pracę nad uszlachetnieniem owcy miejscowej i zbliżeniem jej do typu owcy nizinnej długowłnistej na całym terenie przeznaczonym w przyszłości dla nowo wytworzonej rasy poprzez zaopatrywanie wymienionych okolic w tryczki pochodzące z krzyżówki: owca miejscowa x Kent, lub też po matkach i ojcach importach. Wpływ ich na pogłowie owiec w terenie daje się zauważyć już dzisiaj.

Tabela 2

Wyniki osiągnięte w r. 1952)
(dane dotyczą maciorek)

Rasa	Waga żywa jagniąt	
	II dzień po urodz.	w wieku 14 tyg.
Kenty	5,07	22,00
Owca miejsc. x Kent.	4,18	21,66

W najbliższym okresie praca zakładu pójdzie w kierunku coraz ostrzejszej selekcji. Jako rozplodniki używane będą w dalszym ciągu tryki nr 1 i nr 2. Kenty oryginalne własnej hodowli po matkach i ojcach importach, oraz tryki pochodzące z krzyżówki — pierwsze tryki nowej rasy. Aby nie dopuścić do osłabienia żywotności

na skutek kojarzenia zwierząt spokrewnionych i wychowanych w tym samym środowisku, należałoby użyć rozplodnika pochodzącego z innej hodowli. W tym celu zaplanowano na rok przyszły zakup tryki rasy Kent importowanego, lub po rodzicach importach wyhodowanego w kraju.

W pracy swej Zakład dążyć będzie do ustalenia wymaganych cech ze zwróceniem specjalnej uwagi na powiększenie masy ciała, przy zachowaniu prawidłowej głębokiej budowy i zwiększeniu wydajności strzyżnej. Oczywiście stosować się będzie wszelkie osiągnięcia nowoczesnej zootechniki w zakresie wychowu młodzieży, żywienia, pielęgnacji itp., dbając o osiągnięcie dużej zdrowotności nowej rasy. W związku z tym należy zwalczyć wypadanie wełny u pewnych sztuk (badania nad tą sprawą prowadzi się już obecnie), skłonność do zapalenia wymienia i biegunkę u jagniąt. Inne schorzenia nie są obecnie notowane.

Trudno jest już dzisiaj, w okresie wstępnej pracy, stawiać dalekosiężne horoskopy, niemniej wydaje się, że postawiony przed Zakładem termin wytworzenia polskiej owcy nizinnej długowłnistej — rok 1960 — zostanie dotrzymany, a ustalona już rasa zasili krajowe pogłowie.